OGÓLNOPOLSKIE
BADANIE ŚWIADOMOŚCI
W ZAKRESIE PROBLEMU
ZANIECZYSZCZENIA HAŁASEM

decybele przyszłości

PODSUMOWANIE BADANIA

2 EDYCJA, KWIECIEŃ 2025

EKOWYBORCA

INSTYTUT EKOLOGII AKUSTYCZNEJ

Autorzy
BEATA BOROWIEC / EKOWYBORCA
ALAN GRINDE / INSTYTUT EKOLOGII AKUSTYCZNEJ

Badanie "Decybele Przyszłości" to więcej niż ankieta – to systemowe narzędzie zmiany społecznej w obszarze zanieczyszczenia hałasem.

Wierzymy, że wspólnymi siłami możemy kształtować świat, w którym harmonia akustyczna stanie się pełnoprawnym elementem zrównoważonego rozwoju.

Każdy z nas ma prawo do ciszy i akustycznego komfortu. Zanieczyszczenie hałasem wpływa nie tylko na jakość życia, ale przede wszystkim na zdrowie psychiczne i fizyczne, choć wciąż pozostaje w cieniu innych zagrożeń środowiskowych.

"Decybele Przyszłości" to pionierska inicjatywa badawcza, która przełamuje barierę milczenia wokół hałasu. Koncentrując się na świadomości samorządowców, docieramy do osób mających realny wpływ na kształtowanie lokalnych polityk. W dobie rosnącej urbanizacji to właśnie decyzje podejmowane na poziomie lokalnym określają akustyczną jakość naszej codzienności.

Nieprzypadkowo projekt zyskuje na znaczeniu właśnie teraz – społeczeństwo coraz wyraźniej artykułuje potrzebę spokoju, co potwierdzają liczne inicjatywy obywatelskie.

Wierzymy, że zmiana zaczyna się od wiedzy, a kończy na wspólnym działaniu. Ekowyborca i Instytut Ekologii Akustycznej od wielu lat budują świadomość ekologiczną i akustyczną, zachęcając inne organizacje do włączenia się w walkę z hałasem oraz tworząc antyhałasowy ruch obywatelski na rzecz zdrowszego środowiska.

SPIS TREŚCI

Poszerzamy projekt Decybele Przyszłości - badamy kolejne polskie miasta	4
Nasze metody badawcze	6
Percepcja i priorytety samorządów w zakresie ekologii akustycznej	10
Postrzeganie problemu hałasu w miastach	10
Główne źródła hałasu	14
Stosunek do zakazu petard i fajerwerków	16
Walka z hałasem w programach wyborczych	18
Priorytetowe działania w walce z hałasem	19
Samorządowcy o regulacjach prawnych	22
Rekomendacje	26
Bibliografia	31

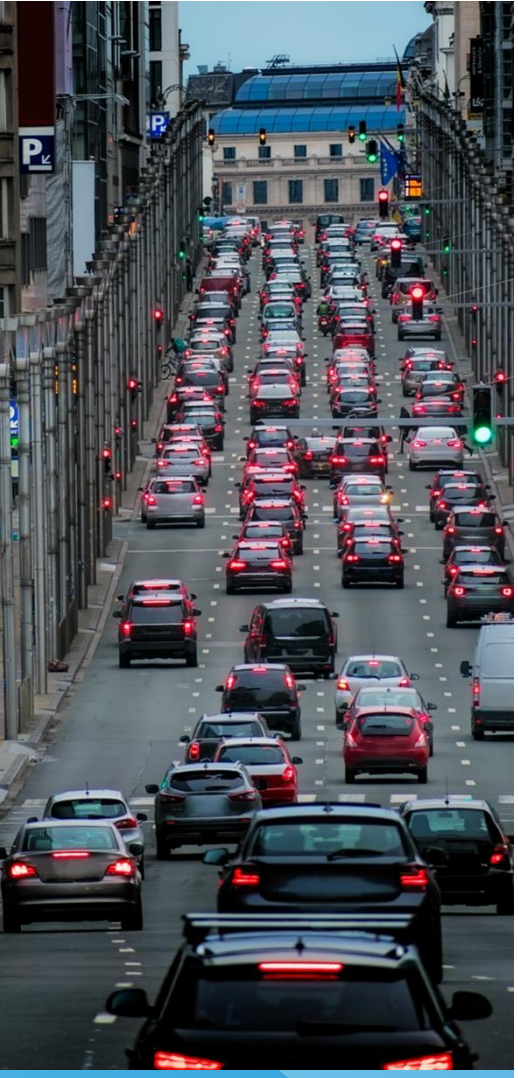

POSZERZAMY PROJEKT DECYBELE PRZYSZŁOŚCI

BADAMY KOLEJNE MIASTA

Zanieczyszczenie hałasem to jedno z najpoważniejszych wyzwań środowiskowych i społecznych współczesnego świata, które – mimo swojej skali i wpływu na jakość życia – pozostaje często w cieniu innych problemów tzw. wielkiej polityki. Światowa Organizacja Zdrowia (World Health Organization) już od lat alarmuje, że hałas jest drugim po zanieczyszczeniu powietrza największym zagrożeniem dla zdrowia publicznego w Europie[1]. Długotrwała ekspozycja na nadmierny hałas prowadzi do szeregu poważnych konsekwencji zdrowotnych: od zaburzeń słuchu, przez problemy kardiologiczne, zaburzenia snu, aż po stany lękowe i depresję[2].

W odpowiedzi na rosnące zagrożenie zanieczyszczeniem akustycznym, Instytut Ekologii Akustycznej (ORION Organizacja Społeczna) wraz z inicjatywą Ekowyborca z partnerami kontynuują projekt badawczy "Decybele Przyszłości"[3]. Po sukcesie pierwszej edycji, która objęła sześć największych miast Polski (Gdańsk, Kraków, Łódź, Poznań, Warszawa, Wrocław), w 2025 roku rozszerzyliśmy nasze badanie o kolejnych 12 miast: Białystok, Bydgoszcz, Gorzów Wielkopolski, Katowice, Kielce, Lublin, Olsztyn, Opole, Rzeszów, Szczecin, Toruń i Zielona Góra.

Druga edycja "Decybeli Przyszłości" nie tylko geograficznie poszerza nasz obszar badawczy, ale także pogłębia analizę świadomości i gotowości samorządowców do podejmowania działań na rzecz poprawy jakości środowiska akustycznego. Celem pozostaje diagnoza, na ile problem hałasu jest dostrzegany przez lokalnych decydentów i jakie konkretne rozwiązania są przez nich proponowane.

Umożliwia także porównanie podejścia do ekologii akustycznej między metropoliami a mniejszymi ośrodkami miejskimi.

HAŁAS

jest drugim po zanieczyszczeniu powietrza największym zagrożeniem dla zdrowia publicznego w Europie. Długotrwała ekspozycja na nadmierny hałas prowadzi do szeregu poważnych konsekwencji zdrowotnych: od zaburzeń słuchu, przez problemy kardiologiczne, zaburzenia snu, aż po stany lękowe i depresję.

Ta zróżnicowana perspektywa jest kluczowa dla wypracowania skutecznych, dostosowanych do lokalnych warunków strategii walki z zanieczyszczeniem hałasem.

Nadrzędnym celem projektu pozostaje zwiększenie społecznej świadomości zagrożeń związanych z hałasem oraz mobilizacja decydentów do podjęcia konkretnych działań. Wierzymy, że tylko poprzez systemowe, wielopoziomowe podejście – od lokalnych inicjatyw po ogólnokrajowe regulacje – możemy skutecznie ograniczyć "smog akustyczny" i poprawić jakość życia mieszkańców polskich miast.

Niniejszy raport analizuje pozyskane dane w kontekście pierwszej edycji oraz formułuje rekomendacje dla samorządów i władz centralnych. Jest on nie tylko dokumentem diagnostycznym, ale przede wszystkim zaproszeniem do szerokiej debaty publicznej nad przyszłością ekologii akustycznej w Polsce.

Tak jak w przypadku ciszy, której wartość doceniamy dopiero wtedy, gdy jej zabraknie, tak i problem hałasu wymaga naszej natychmiastowej uwagi – zanim jego skutki staną się nieodwracalne. Wierzymy, że wspólnym głosem możemy przerwać ciszę wokół hałasu.

NASZE METODY BADAWCZE

Badanie "Decybele Przyszłości" (II edycja) zostało przeprowadzone metodą ankiety internetowej dystrybuowanej drogą elektroniczną do przedstawicieli samorządów lokalnych w 12 polskich miastach: Białystok, Bydgoszcz, Gorzów Wielkopolski, Katowice, Kielce, Lublin, Olsztyn, Opole, Rzeszów, Szczecin, Toruń i Zielona Góra. Zastosowana metodologia stanowiła kontynuację podejścia przyjętego w pierwszej edycji badania, co umożliwia porównanie wyników i identyfikację potencjalnych trendów.

Ankieta została zaprojektowana w taki sposób, aby jej wypełnienie zajmowało nie więcej niż 7 minut

Badanie skierowano do prezydentów, wiceprezydentów oraz radnych miejskich – osób, które mają realny wpływ na kształtowanie lokalnych polityk środowiskowych.

Proces zbierania danych trwał 42 dni

W trakcie tego czasu wysłano cztery przypomnienia do wybranych respondentów. Ankieta obejmowała pytania dotyczące:

- **Oceny poziomu zanieczyszczenia hałasem w okręgu wyborczym respondenta**
- **Identyfikacji głównych źródeł hałasu uciążliwych dla mieszkańców**
- **Priorytetowych działań w zakresie przeciwdziałania zanieczyszczeniu hałasem**
- **Obecności kwestii związanych z hałasem w programach wyborczych**
- **Stanowiska wobec zakazu odpalania petard i fajerwerków**
- **Oceny obecnych regulacji prawnych dotyczących ochrony przed hałasem**

Analiza zebranych danych obejmowała zarówno metody ilościowe (dla pytań zamkniętych), jak i jakościowe (dla pytania otwartego.

Stawiamy na ośrodki subregionalne

Druga edycja badania "Decybele Przyszłości" objęła swoim zasięgiem dwanaście miast średniej wielkości, które stanowią ważne ośrodki regionalne w Polsce. Wybór tych miast nie był przypadkowy – wszystkie są stolicami województw lub ważnymi centrami subregionalnymi, które borykają się ze specyficznymi wyzwaniami związanymi z zanieczyszczeniem akustycznym.

Miasta objęte badaniem reprezentują zróżnicowane regiony Polski: północno-wschodni (Białystok, Olsztyn), północno-zachodni (Gorzów Wielkopolski, Szczecin), centralny (Bydgoszcz, Toruń), południowo-zachodni (Opole, Zielona Góra), południowy (Katowice, Kielce) oraz wschodni (Lublin, Rzeszów). Ta geograficzna różnorodność pozwala na uchwycenie regionalnych specyfik problemu hałasu oraz zidentyfikowanie potencjalnych różnic w podejściu samorządów do kwestii ekologii akustycznej.

Badane miasta różnią się pod względem wielkości i liczby mieszkańców. Największe z nich to Szczecin i Katowice z liczbą mieszkańców przekraczającą 290 tysięcy, zaś najmniejsze – Gorzów Wielkopolski i Opole – liczą około 120 tysięcy mieszkańców. Ta różnorodność umożliwia analizę, czy skala miasta ma wpływ na postrzeganie problemu hałasu i podejmowane działania przeciwhałasowe.

Każde z badanych miast charakteryzuje się specyficznymi wyzwaniami akustycznymi wynikającymi z ich charakteru urbanistycznego, infrastruktury transportowej czy działalności przemysłowej. Przykładowo, Katowice jako centrum konurbacji górnośląskiej mierzą się z hałasem przemysłowym i komunikacyjnym typowym dla aglomeracji, Szczecin jako miasto portowe doświadcza hałasu związanego z transportem wodnym, zaś Lublin, Białystok i Rzeszów, jako dynamicznie rozwijające się ośrodki akademickie, borykają się z hałasem związanym z życiem studenckim i rozrywką.

W sumie ankieta została skierowana do 370 samorządowców z badanych miast, reprezentujących różne szczeble lokalnej władzy. Liczba zaproszeń wysłanych do poszczególnych miast wahała się od 24 (Gorzów Wielkopolski) do 36 (Lublin, Szczecin), co odzwierciedla różnice w wielkości rad miejskich i struktur zarządczych. Należy odnotować, że wśród osób w służbie publicznej nie wszyscy respondenci udostępniają swoje dane kontaktowe.

Włączenie do badania miast średniej wielkości, po analizie największych metropolii w pierwszej edycji, pozwala na kompleksowe spojrzenie na problem hałasu w polskiej przestrzeni miejskiej. Umożliwia także porównanie podejścia do ekologii akustycznej między metropoliami a mniejszymi ośrodkami, które często dysponują ograniczonymi zasobami finansowymi i kadrowymi, ale mogą wykazywać większą elastyczność w implementacji innowacyjnych rozwiązań.

Wskaźnik responsywności - porównanie z pierwszą edycją

Analiza wskaźnika responsywności stanowi istotny element oceny zarówno zainteresowania tematem badania wśród decydentów, jak i metodologicznej efektywności projektu.

W drugiej edycji badania "Decybele Przyszłości" na ankietę odpowiedziało 34 samorządowców spośród 370 zaproszonych do udziału, co daje wskaźnik zwrotu na poziomie 9,2%

Porównując ten wynik z pierwszą edycją badania, gdzie na 273 zaproszenia odpowiedziało 39 osób (wskaźnik zwrotu 14,3%) , obserwujemy wyraźny spadek responsywności o 5,1 punktu procentowego. Fakt ten skłania do refleksji nad potencjalnymi przyczynami i implikacjami tego zjawiska.

Spadek responsywności może być interpretowany na kilka sposobów. Po pierwsze, może sugerować, że w miastach średniej wielkości świadomość problemu hałasu i jego priorytetyzacja wśród lokalnych wyzwań jest niższa niż w największych metropoliach. Jest to szczególnie niepokojące, biorąc pod uwagę, że mniejsze ośrodki miejskie również nie są wolne od zanieczyszczenia akustycznego, a często dysponują mniejszymi zasobami, by mu przeciwdziałać.

Po drugie, niższy wskaźnik zwrotu można również odczytywać w kontekście ogólnego obciążenia samorządowców licznymi obowiązkami i badaniami, co prowadzi do selektywnego podejścia do udziału w projektach badawczych. W tej perspektywie tematyka zanieczyszczenia hałasem może przegrywać konkurencję z innymi, bardziej "medialnymi" zagadnieniami ekologicznymi, takimi jak zanieczyszczenie powietrza czy gospodarka odpadami.

Należy także rozważyć aspekty metodologiczne – mimo że procedura badawcza była analogiczna w obu edycjach (ankieta internetowa, czas wypełnienia poniżej 7 minut, minimum trzy przypomnienia), to treść zaproszeń czy moment ich wysłania mogły wpłynąć na różnicę w responsywności.

Fakt, że zaledwie co dziesiąty samorządowiec znalazł kilka minut na udział w badaniu dotyczącym tak istotnego aspektu zdrowia publicznego jak zanieczyszczenie hałasem, stanowi sygnał alarmowy

Wskazuje on na potrzebę intensyfikacji działań edukacyjnych i rzeczniczych, których celem jest podniesienie rangi problemu hałasu w agendzie politycznej, zarówno na poziomie lokalnym, jak i krajowym.

Co my na to?

Z perspektywy komunikacyjnej, wskaźnik responsywności na poziomie 9,2% stanowi nie tylko wyzwanie metodologiczne, ale również wymowny punkt wyjścia do dalszej dyskusji o priorytetach samorządowych. Niska responsywność może być interpretowana jako dana sama w sobie – "milczący głos" tych, którzy nie wzięli udziału w badaniu, może więcej mówić o podejściu do problemu hałasu niż deklaracje respondentów.

W kontekście strategii komunikacyjnych dla organizacji zajmujących się ekologią akustyczną, ten wynik sugeruje potrzebę zmiany narracji o hałasie. Być może konieczne jest silniejsze powiązanie problemu hałasu z innymi, bardziej priorytetowymi dla samorządów tematami – jak rozwój gospodarczy, atrakcyjność inwestycyjna miasta czy zdrowie publiczne. Wskazane byłoby również wypracowanie bardziej angażujących form dialogu z samorządowcami, wykraczających poza tradycyjne ankiety.

ZALECENIA WHO

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) w najnowszych wytycznych zaleca znacznie niższe poziomy hałasu niż te obowiązujące w polskim prawie, uznając je za próg bezpieczny dla zdrowia publicznego. Według WHO poziom hałasu drogowego nie powinien przekraczać 53 dB w ciągu dnia i 45 dB w nocy, podczas gdy polskie normy dla miast powyżej 100 tys. mieszkańców dopuszczają aż 68 dB w dzień i 60 dB w nocy – wartości o 15 dB wyższe od zalecanych, co odpowiada ponad trzykrotnemu wzrostowi odczuwalnej głośności.

PERCEPCJA I PRIORYTETY
samorządów w zakresie Ekologii Akustycznej

W niniejszym rozdziale przedstawiamy kompleksową analizę najważniejszych wyników badania, koncentrując się na pięciu fundamentalnych aspektach: percepcji problemu hałasu w miastach, identyfikacji głównych źródeł zanieczyszczenia akustycznego, stosunku do konkretnych regulacji (na przykładzie zakazu petard i fajerwerków), uwzględnieniu walki z hałasem w programach wyborczych oraz priorytetowych działaniach proponowanych przez samorządowców.

Postrzeganie problemu hałasu w miastach

Wyniki drugiej edycji badania "Decybele Przyszłości" pokazują, że większość ankietowanych samorządowców (62%) ocenia poziom zanieczyszczenia hałasem w swoim okręgu wyborczym jako średni. Kolejne 30% respondentów postrzega ten problem jako poważny, w tym 24% ocenia go jako wysoki, a 6% jako bardzo wysoki. Jedynie 8% ankietowanych uznało poziom hałasu za niski, a żaden z respondentów nie wskazał opcji "bardzo niski".

Dla zdecydowanej większości ankietowanych (92%) hałas stanowi zauważalne zjawisko w przestrzeni miejskiej, jednak przeważa opinia o jego średnim nasileniu

Te wyniki warto umieścić w szerszym kontekście skali problemu hałasu w Europie. Według Europejskiej Agencji Środowiska, około 113 milionów Europejczyków jest narażonych na długotrwały hałas przekraczający 55 dB w ciągu dnia, co stanowi poziom uznawany przez Światową Organizację Zdrowia za potencjalnie szkodliwy dla zdrowia. W Polsce ekspozycja społeczeństwa na hałas jest monitorowane na podstawie strategicznych map hałasu, opracowywanych co 5 lat dla miast powyżej 100 tysięcy mieszkańców. Według najnowszych danych, w 2021 roku w tych miastach przekroczenie dopuszczalnych poziomów hałasu dotyczyło 282,8 tysiąca osób[4].

Ciekawy przykład stanowi Lublin, gdzie wśród pięciu ankietowanych samorządowców odnotowaliśmy pełne spektrum ocen: od niskiej (jedna odpowiedź), przez średnią (dwie odpowiedzi), wysoką (jedna odpowiedź), aż po bardzo wysoką (jedna odpowiedź). Ta różnorodność postrzegania problemu nawet w obrębie jednego miasta może wynikać z nierównomiernego rozkładu zanieczyszczenia akustycznego w przestrzeni miejskiej. Strategiczna mapa hałasu Lublina z 2022 roku potwierdza tę hipotezę, wykazując, że choć na większości terenów miasta dotrzymane są standardy jakości środowiska, to punktowo występują obszary

z przekroczeniami norm, szczególnie wzdłuż głównych arterii komunikacyjnych. Według tego dokumentu, na hałas drogowy przekraczający dopuszczalne normy narażonych jest około 3400 mieszkańców Lublina (wskaźnik LDWN), co stanowi około 1% populacji miasta. W porównaniu z wcześniejszymi danymi z 2017 roku (37500 osób narażonych na ponadnormatywny hałas) widać wyraźny spadek, co może tłumaczyć zróżnicowane oceny samorządowców.

Analiza danych wskazuje na interesujące geograficzne zróżnicowanie percepcji problemu hałasu. Wyraźnie widoczna jest koncentracja wysokich ocen zanieczyszczenia akustycznego w Szczecinie, gdzie wszyscy ankietowani samorządowcy (100%) uznali poziom hałasu za wysoki. Podobnie w Białymstoku połowa respondentów oceniła problem jako wysoki lub bardzo wysoki.

Z kolei w miastach takich jak Zielona Góra, Toruń, Opole czy Olsztyn dominowały oceny średnie. W przypadku Rzeszowa, choć przeważały oceny średnie, odnotowano również jedną ocenę wysoką.

Warto zauważyć, że oceny nie układają się w prosty wzór geograficzny wschód-zachód czy północ-południe, sugerując raczej, że lokalne uwarunkowania każdego miasta (układ komunikacyjny, topografia, struktura zabudowy, natężenie ruchu, rodzaj działalności gospodarczej) mają decydujący wpływ na percepcję problemu hałasu przez samorządowców.

W porównaniu z krajami Europy Zachodniej, świadomość problemu hałasu wśród polskich samorządowców wydaje się być na zbliżonym poziomie, jednak różnica występuje w priorytetyzacji tego zagadnienia. W krajach takich jak Holandia, Dania czy Szwecja, gdzie problematyka hałasu jest uwzględniana w polityce publicznej od dekad, funkcjonują już zaawansowane systemy monitoringu i przeciwdziałania zanieczyszczeniu akustycznemu, włącznie z dedykowanymi służbami miejskimi i systematycznymi programami redukcji hałasu.

Należy podkreślić, że wysoka świadomość problemu nie zawsze przekłada się na proporcjonalne działania. Jak wynika z dalszych części badania, mimo że większość

Wykres 1: Ocena poziomu zanieczyszczenia hałasem w okręgu wyborczym

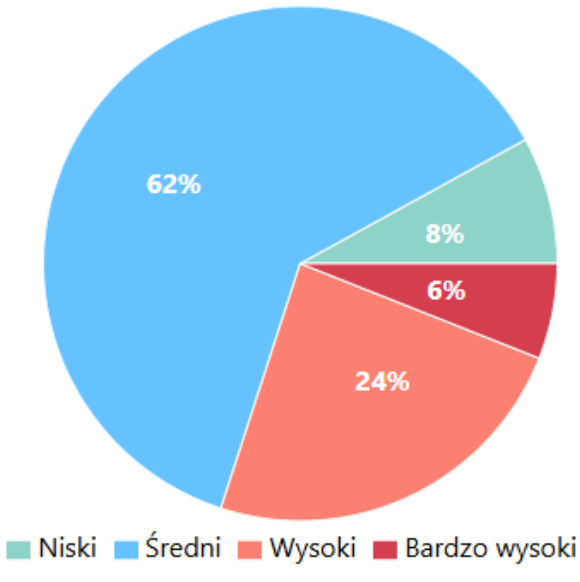

samorządowców dostrzega problem, znacznie mniejszy odsetek uwzględnia walkę z hałasem w swoich programach wyborczych czy bieżących działaniach. Wskazuje to na istnienie swoistej "luki implementacyjnej" między rozpoznaniem problemu a podejmowaniem konkretnych kroków zaradczych, które są niezbędne, ponieważ zanieczyszczenie akustyczne, zgodnie z najnowszymi badaniami medycznymi, przyczynia się do wzrostu ryzyka chorób sercowo-naczyniowych, zaburzeń poznawczych, problemów ze zdrowiem psychicznym oraz obniżonej jakości życia[5].

Według raportu Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) z 2011 roku pt. Burden of disease from environmental noise, hałas drogowy w Europie Zachodniej odpowiada za utratę 1 miliona DALY rocznie z powodu zaburzeń snu, chorób sercowo-naczyniowych i upośledzenia funkcji poznawczych u dzieci. W tym samym dokumencie oszacowano, że hałas kolejowy i lotniczy generuje odpowiednio dodatkowe 61 000 i 22 000 DALY.

Łącznie, wszystkie źródła hałasu środowiskowego w Europie Zachodniej mogą prowadzić do utraty nawet 1,6 miliona DALY rocznie[6].

W wytycznych Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) z 2018 roku dotyczących hałasu w środowisku podkreślono, że długotrwała ekspozycja na hałas powyżej 53 dB (w nocy) zwiększa ryzyko nadciśnienia i zawału serca, co bezpośrednio przekłada się na wskaźniki DALY.

Podsumowując, wysoki odsetek samorządowców oceniających poziom hałasu jako znaczący problem w ich miastach stanowi punkt wyjścia do dalszych działań edukacyjnych i interwencyjnych. Świadomość problemu jest pierwszym, niezbędnym krokiem do podejmowania skutecznych działań przeciwhałasowych. Jednocześnie wskazuje na potrzebę wypracowania bardziej efektywnych mechanizmów przekładania tej świadomości na konkretne polityki i interwencje na poziomie lokalnym.

HAŁAS A ROZWÓJ CUKRZYCY

Długotrwała ekspozycja na hałas – szczególnie hałas nocny - powoduje chroniczny stres, który zakłóca pracę nadnerczy i powoduje wydzielanie kortyzolu. Ten mechanizm prowadzi do insulinooporności i zaburzeń metabolizmu glukozy. Badania wykazują, że osoby narażone na długotrwały hałas mają o 20-40% wyższe ryzyko rozwoju cukrzycy typu 2.

Zaburzenia te nie tylko zwiększają ryzyko zachorowania na cukrzycę typu 2, ale także przyczyniają się do szybszego rozwoju powikłań sercowo-naczyniowych u osób już chorujących, co potwierdzają liczne badania epidemiologiczne prowadzone w Europie i Azji.

CZYM JEST WSPÓŁCZYNNIK DALY?

Współczynnik DALY (Disability-Adjusted Life Year, czyli rok życia skorygowany niepełnosprawnością) to kluczowy wskaźnik stosowany przez WHO do oceny wpływu hałasu na zdrowie publiczne. Metodologia jego wyznaczania jest dynamiczna i podlega aktualizacjom wraz z rozwojem nauki. Największy udział w DALY związanych z hałasem mają przewlekła irytacja i zaburzenia snu, głównie z powodu dużej liczby osób dotkniętych tymi skutkami.

Przykład: jeśli 100 000 osób doświadcza przewlekłej irytacji przez rok, a waga wynosi 0,02, to DALY = 100 000 × 0,02 × 1 = 2 000. Oznacza to, że suma utraconych lat zdrowego życia w tej populacji z powodu przewlekłej irytacji równa się 2 000 lat.

Według najnowszych dostępnych danych Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) i Europejskiej Agencji Środowiska (EEA) ponad 1,6 miliona lat życia w zdrowiu jest traconych każdego roku w krajach Unii Europejskiej i Wielkiej Brytanii z powodu hałasu środowiskowego, głównie transportowego.

Główne źródła hałasu

Identyfikacja dominujących źródeł zanieczyszczenia akustycznego stanowi kluczowy element diagnozy problemu hałasu i punkt wyjścia do projektowania skutecznych rozwiązań. Wyniki drugiej edycji badania wskazują na wyraźną dominacją jednego źródła.

Analizując najczęściej wskazywane przez samorządowców źródła uciążliwego hałasu, zdecydowanie dominuje transport drogowy, który wymieniło 31 z 34 respondentów (91% ankietowanych). Ta przewaga jest wyraźna i potwierdza kluczową rolę ruchu samochodowego w kształtowaniu miejskiego krajobrazu akustycznego.

Za transportem drogowym, choć ze znacznie mniejszą częstotliwością wskazań, plasują się imprezy masowe i rozrywkowe, które zaznaczyło 12 respondentów (35%). Trzecie miejsce zajmuje hałas sąsiedzki z 9 wskazaniami (26%). Dalsze pozycje zajęły: transport kolejowy (8 wskazań, 24%), transport lotniczy (3 wskazania, 9%) oraz przemysł i zakłady produkcyjne (2 wskazania, 6%).

Analiza odpowiedzi z poszczególnych miast pozwala dostrzec pewne regionalne zróżnicowania. W Lublinie, oprócz transportu drogowego, szczególnie często wskazywano na imprezy masowe i rozrywkowe jako istotne źródło hałasu. W Szczecinie wszyscy respondenci wymienili transport drogowy, często łącząc go z hałasem sąsiedzkim.

W miastach takich jak Białystok czy Rzeszów relatywnie częściej niż w innych lokalizacjach wskazywano transport lotniczy jako jedno z uciążliwych źródeł hałasu.

Zdecydowana dominacja transportu drogowego jako źródła hałasu ma istotne implikacje dla polityki miejskiej - sugeruje, że działania nakierowane na redukcję hałasu

Wykres 2: Źródła hałasu uważane za najbardziej uciążliwe

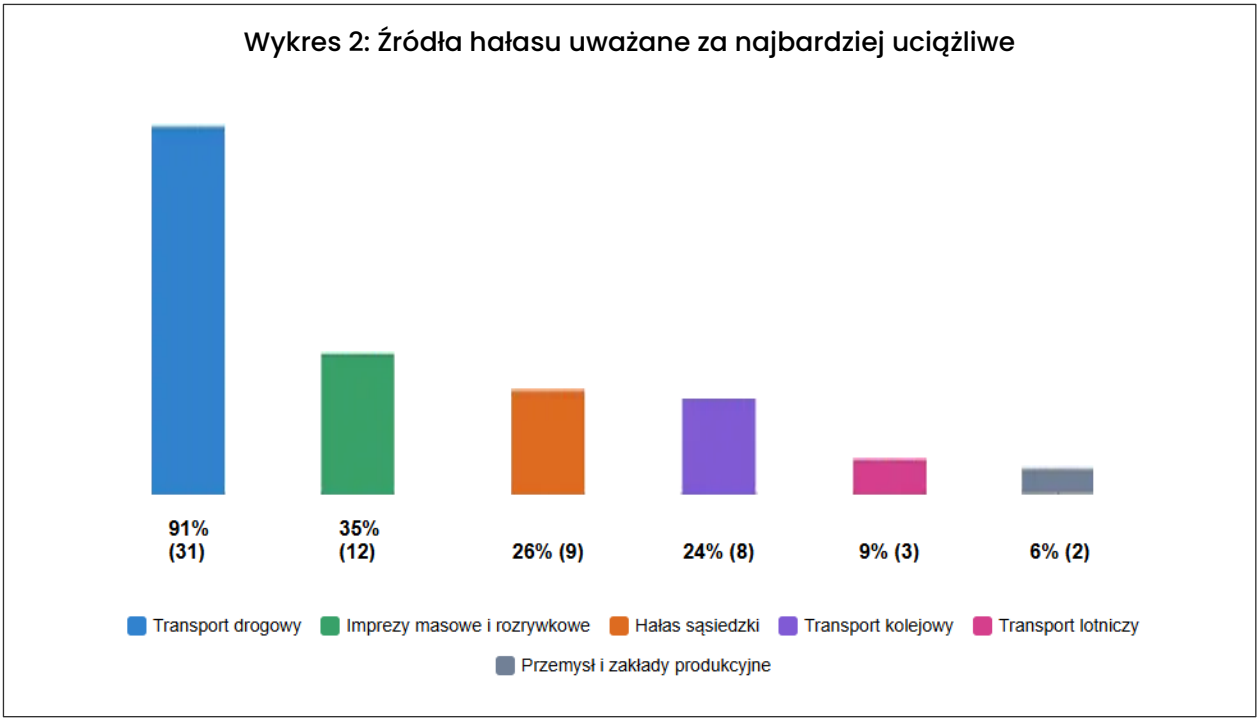

komunikacyjnego powinny stanowić priorytet w strategiach poprawy jakości środowiska akustycznego polskich miast średniej wielkości.

Supremacja hałasu drogowego jako głównego źródła zanieczyszczenia akustycznego w polskich miastach średniej wielkości znajduje potwierdzenie w danych z monitoringu środowiska oraz mapach akustycznych. Według danych GUS z badania 'Narażenie ludności na hałas w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców' z 2024 roku, spośród 282,8 tys. osób narażonych na hałas przekraczający dopuszczalne normy, aż 270,0 tys. osób (około 95,5%) dotykał hałas drogowy, co jednoznacznie potwierdza jego dominującą rolę[7].

W latach 2021-2022 do WIOŚ w Gdańsku wpłynęło 113 skarg na zbyt głośny hałas. (...) Inspektorzy ochrony środowiska zbadali w sumie 31 skarg i co piąta okazała się zasadna[8].

Porównując wyniki z pierwszą edycją badania, obejmującą największe metropolie w Polsce, zauważamy zbliżony rozkład źródeł hałasu, z dominującą pozycją transportu drogowego. Sugeruje to, że niezależnie od wielkości miasta, struktura wyzwań akustycznych pozostaje podobna, choć ich natężenie może się różnić.

W kontekście europejskim, identyfikacja głównych źródeł hałasu w polskich miastach średniej wielkości jest zbieżna z tendencjami obserwowanymi w innych krajach Unii Europejskiej. Według raportu Europejskiej Agencji Środowiska (EEA) "Environmental noise in Europe – 2020", ruch drogowy stanowi najistotniejsze źródło zanieczyszczenia akustycznego we wszystkich państwach członkowskich, dotykając ponad 100 milionów Europejczyków na obszarach zurbanizowanych[9].

Szczególnie istotne jest zestawienie percepcji samorządowców z obiektywnymi danymi pomiarowymi. Strategiczne mapy hałasu, które zgodnie z Dyrektywą 2002/49/WE są opracowywane dla miast powyżej 100 tys. mieszkańców, potwierdzają dominującą rolę transportu drogowego w kształtowaniu klimatu akustycznego miast[10]. Przykładowo, w Katowicach mapa akustyczna wykazała, że na hałas drogowy przekraczający normy narażonych jest około 18% mieszkańców, podczas gdy w przypadku hałasu kolejowego odsetek ten wynosi poniżej 2%[11].

Dominacja transportu drogowego jako źródła hałasu ma istotne implikacje dla polityki miejskiej i planowania przestrzennego. Po pierwsze, wskazuje na potrzebę integracji działań przeciwhałasowych z szerszą polityką transportową miast, w tym z rozwojem zrównoważonej mobilności. Po drugie, sugeruje konieczność wieloaspektowego podejścia do problemu, obejmującego zarówno rozwiązania infrastrukturalne (np. ekrany akustyczne, ciche nawierzchnie), regulacyjne (ograniczenia prędkości, strefy ciszy), jak i technologiczne (promocja cichszych pojazdów, w tym elektrycznych).

Warto zauważyć, że w krajach przodujących w ekologii akustycznej, takich jak Holandia czy kraje skandynawskie, od lat konsekwentnie wdraża się kompleksowe programy redukcji hałasu drogowego.

Istotnym kontekstem dla dominacji transportu drogowego jako źródła hałasu jest rozbudowywanie się miast i związany z tym wzrost dojazdów samochodem osobowym do centrum, który przekłada się bezpośrednio na poziom zanieczyszczenia akustycznego.

Jest to wyzwanie szczególnie istotne dla miast średniej wielkości, które często nie dysponują rozwiniętą siecią transportu publicznego porównywalną z największymi aglomeracjami.

JAK TO ROBIĄ INNI

- ✓ strefowanie akustyczne miast,
- ✓ projektowanie układów komunikacyjnych minimalizujących natężenie ruchu w obszarach wrażliwych akustycznie,
- ✓ stosowanie zaawansowanych nawierzchni redukujących hałas,
- ✓ stosowanie technologii jak kamery akustyczne i ogólny monitoring środowiska akustycznego poprzez platformy i czujniki IoT,
- ✓ wdrażanie stref "tempo 30" (ograniczenie prędkości do 30 km/h),
- ✓ tworzenie zielonych barier akustycznych i „zielonych korytarzy”,
- ✓ wdrażanie cichych stref (obszary głównie przy zbiornikach wodnych i lasach) i „quiet areas” (obszary o niskim hałasie, zarówno wiejskie, jak i miejskie),
- ✓ zaangażowanie mieszkańców w monitoring i zgłaszanie hałasu (citizen science).

Stosunek do zakazu petard i fajerwerków

Jednym z najbardziej jednoznacznych wyników drugiej edycji badania "Decybele Przyszłości" jest zdecydowane poparcie samorządowców dla wprowadzenia zakazu odpalania petard i fajerwerków. Aż 75% ankietowanych wybrało opcję "zdecydowanie tak" w odpowiedzi na pytanie o zasadność takiego zakazu. Kolejne 10% respondentów wskazało opcję "raczej tak", co łącznie daje 85% poparcia dla ograniczenia tego źródła hałasu. Przeciwne stanowisko ("zdecydowanie nie" lub "raczej nie") zajęło zaledwie 15% badanych, przy czym opcję "zdecydowanie nie" wybrało tylko 5%.

Tak jednoznaczne poparcie dla zakazu odpalania petard i fajerwerków jest zjawiskiem wartym dogłębnej analizy, szczególnie w kontekście rosnącej świadomości wielowymiarowego wpływu tego typu pokazów pirotechnicznych na

Wykres 3: Czy zakazać używania fajerwerków w noc sylwestrową?

jakość życia w miastach. Hałas generowany przez fajerwerki i petardy jest nie tylko uciążliwy, ale również potencjalnie szkodliwy – chwilowy poziom dźwięku podczas wybuchów może przekraczać 120-150 dB, czyli wartości znacznie wykraczające poza próg bólu (około 120 dB) i mogące powodować natychmiastowe uszkodzenia słuchu.

Problematyka fajerwerków i petard wykracza daleko poza kwestie czysto akustyczne. Obejmuje ona również aspekty bezpieczeństwa publicznego (ryzyko pożarów, wypadków), ochrony środowiska (zanieczyszczenie powietrza metalami ciężkimi, dioksynami i innymi substancjami toksycznymi), a także dobrostan zwierząt. Ten ostatni aspekt zasługuje na szczególną uwagę – nagłe, intensywne dźwięki fajerwerków wywołują silny stres u zwierząt domowych i dzikich, prowadząc do paniki, ucieczek, a niekiedy do trwałych zaburzeń behawioralnych czy nawet śmierci.

Wiodące brytyjskie organizacje prozwierzęce, takie jak RSPCA czy PDSA, potwierdzają, że w okresie sylwestrowym liczba zgłoszeń dotyczących zwierząt w stresie lub po urazach związanych z fajerwerkami rośnie o kilkaset rocznie, a ponad połowa lekarzy weterynarii obserwuje wzrost liczby pacjentów z fobiami dźwiękowymi. Blue Cross oraz inne organizacje wskazują również na zwiększone zapotrzebowanie na leki uspokajające dla zwierząt podczas wystrzałów fajerwerków[12].

Tak zdecydowane poparcie samorządowców dla zakazu może odzwierciedlać rosnącą presję społeczną w tej kwestii. W ostatnich latach w Polsce obserwuje się także intensyfikację działań organizacji prozwierzęcych oraz ekologicznych na rzecz ograniczenia używania fajerwerków. W porównaniu z rozwiązaniami funkcjonującymi w innych krajach europejskich, Polska pozostaje stosunkowo liberalna w kwestii regulacji dotyczących wyrobów pirotechnicznych.

Analiza regionalnego zróżnicowania odpowiedzi wskazuje na interesujące prawidłowości. Najwyższe poparcie dla zakazu odpalania petard i fajerwerków (100% łącznie dla opcji "zdecydowanie tak" i "raczej tak") odnotowano wśród samorządowców z wielu miast, w tym szczególnie z Lublina (5 respondentów), Zielonej Góry (4) i Rzeszowa (4). Niższe poparcie (50%) zaobserwowano w miastach takich jak Białystok, Bydgoszcz, Katowice i Toruń. Warto jednak zauważyć, że z uwagi na niewielką liczbę respondentów z poszczególnych miast (1-5 osób), wnioskowanie o regionalnych różnicach wymaga ostrożności.

Warto zaznaczyć, że próba badawcza jest bardzo mała, co sprawia, że wnioskowanie na temat regionalnych różnic jest problematyczne. W przypadku miast z 2 respondentami (Bydgoszcz, Katowice, Toruń), jeden głos całkowicie zmienia obliczany procent poparcia.

Faktem godnym uwagi jest brak korelacji pomiędzy poparciem dla zakazu i przynależnością polityczną respondentów. Może to oznaczać, że kwestia ta wykracza poza tradycyjne podziały ideologiczne i jest postrzegana głównie przez pryzmat praktycznych aspektów zarządzania przestrzenią miejską i ochrony dobrostanu mieszkańców – a być może także indywidualne preferencje.

Z perspektywy legislacyjnej, wysoki poziom poparcia samorządowców dla zakazu odpalania petard i fajerwerków stanowi istotny sygnał dla ustawodawcy. Obecnie polskie prawo (Ustawa o materiałach wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego) nie przewiduje całkowitego zakazu używania wyrobów pirotechnicznych przez osoby prywatne[13], a ograniczenia sprowadzają się głównie do wymogów wiekowych nabywców oraz

terminów sprzedaży. Samorządy mają jednak pewne możliwości wprowadzania lokalnych regulacji – przykładem może być Sopot, gdzie wprowadzono regulacje dotyczące używania fajerwerków na terenie miasta.

Z perspektywy zdrowia publicznego, ograniczenie używania fajerwerków i petard może przynieść wymierne korzyści, nie tylko w zakresie ochrony słuchu, ale także redukcji zanieczyszczenia powietrza (szczególnie istotnego w sezonie zimowym, gdy problem smogu jest najbardziej dotkliwy) oraz zmniejszenia liczby wypadków związanych z niewłaściwym użyciem materiałów pirotechnicznych.

Według danych Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej, w okresie sylwestrowym odnotowuje się wzrost liczby interwencji o około 20-30%, a wiele z nich związanych jest właśnie z używaniem fajerwerków.

Walka z hałasem w programach wyborczych

Istotnym wskaźnikiem rzeczywistego zaangażowania samorządowców w problematykę zanieczyszczenia akustycznego jest obecność tego zagadnienia w ich programach wyborczych. Deklaracje programowe stanowią nie tylko odzwierciedlenie priorytetów politycznych, ale również swoisty "kontrakt społeczny" między decydentami a wyborcami, będący podstawą późniejszego rozliczania z obietnic.

Wyniki drugiej edycji badania "Decybele Przyszłości" pokazują, że 55,9% ankietowanych samorządowców uwzględnia walkę z hałasem w swoich programach wyborczych, przynajmniej na poziomie ogólnych deklaracji. Ten całościowy wynik można rozdzielić na bardziej szczegółowe kategorie: 14,7% respondentów zadeklarowało posiadanie szczegółowego planu działań związanych z ograniczaniem hałasu, natomiast 41,2% przyznało, że w ich programach znajdują się jedynie ogólne deklaracje dotyczące tej kwestii.

Z drugiej strony, 20,6% ankietowanych przyznało, że choć obecnie nie uwzględniają walki z zanieczyszczeniem hałasem w swoich programach, to planują się tym zająć w przyszłości. Niestety, aż 23,5% respondentów jednoznacznie określiło, że hałas nie jest dla nich priorytetem.

Zestawiając te wyniki z danymi z pierwszej edycji badania, obejmującej największe polskie metropolie, obserwujemy nieznacznie niższy odsetek samorządowców deklarujących uwzględnienie problematyki hałasu w programach wyborczych (57,5% wobec 62% w pierwszej edycji). Jednocześnie odsetek respondentów posiadających szczegółowy plan działań utrzymuje się na podobnym poziomie (około 25% w obu edycjach).

Najwyższy odsetek samorządowców deklarujących uwzględnienie walki z hałasem w programach wyborczych (powyżej 70%) odnotowano w miastach Polski wschodniej (Lublin, Rzeszów), podczas gdy w miastach Polski zachodniej (Szczecin, Gorzów Wielkopolski) był on niższy (około 45-50%). Może to odzwierciedlać różnice w lokalnej percepcji wagi problemu lub specyfice wyzwań środowiskowych w poszczególnych regionach kraju.

W kontekście europejskim, poziom uwzględnienia problematyki hałasu w programach polskich samorządowców można ocenić jako umiarkowany. W krajach przodujących w ochronie ekologii akustycznej, takich jak Holandia, zagadnienia związane z zanieczyszczeniem hałasem są standardowym elementem programów partii politycznych na poziomie lokalnym, a wiele miast posiada wieloletnie, szczegółowe strategie redukcji hałasu, regularnie aktualizowane i poddawane publicznej ewaluacji.

Z perspektywy zarządzania publicznego, włączenie problematyki hałasu do programów wyborczych stanowi ważny pierwszy krok w kierunku systemowego podejścia do tego zagadnienia. Doświadczenia miast europejskich wskazują, że efektywne przeciwdziałanie zanieczyszczeniu akustycznemu wymaga długofalowego, konsekwentnego działania, wykraczającego poza kadencyjność władz samorządowych. W tym kontekście, programy wyborcze mogą stanowić punkt wyjścia do tworzenia trwalszych, ponadkadencyjnych strategii ochrony środowiska akustycznego.

Szczególnie niepokojący jest bardzo niski odsetek respondentów posiadających szczegółowy plan działań (zaledwie 14,7%), co sugeruje pilną potrzebę intensyfikacji działań edukacyjnych i wspierających w tym obszarze. Dodatkowo, alarmujący jest fakt, że niemal co czwarty ankietowany samorządowiec (23,5%) wprost deklaruje, że nie uważa hałasu za priorytet, co wskazuje na konieczność pogłębienia świadomości o społecznych i zdrowotnych konsekwencjach zanieczyszczenia akustycznego.

Priorytetowe działania w walce z hałasem

Analiza preferowanych przez samorządowców metod przeciwdziałania zanieczyszczeniu akustycznemu dostarcza istotnych wskazówek odnośnie kierunków potencjalnych interwencji publicznych. W drugiej edycji badania "Decybele Przyszłości" respondenci mogli wskazać maksymalnie trzy priorytetowe działania, które ich zdaniem powinny być podejmowane w celu ograniczenia hałasu w środowisku miejskim.

Zdecydowanie najczęściej wskazywanym priorytetem była promocja transportu publicznego i rowerowego jako bardziej cichych alternatyw dla samochodów osobowych – opcję tę wybrało 64,7% ankietowanych samorządowców.

Na drugim miejscu znalazła się edukacja społeczeństwa w zakresie szkodliwości hałasu (41,2% wskazań). Kolejne pozycje zajęły: budowa ekranów akustycznych (35,3%), modernizacja infrastruktury drogowej (32,4%), tworzenie stref ciszy w miastach (32,4%), wprowadzenie nowoczesnych technologii do walki z hałasem, takich jak kamery akustyczne czy fonoradary (23,5%),

ograniczenie prędkości pojazdów w miastach (23,5%) oraz zaostrzenie norm hałasu dla pojazdów i urządzeń (17,6%).

Zdecydowana dominacja promocji transportu publicznego i rowerowego wśród preferowanych działań przeciwhałasowych odzwierciedla rosnącą świadomość znaczenia zrównoważonej mobilności dla jakości środowiska akustycznego w miastach. Badania naukowe potwierdzają, że przesunięcie modalne w kierunku transportu zbiorowego, rowerowego i pieszego może przynieść znaczące korzyści akustyczne. Przykładowo, według badań Europejskiej Agencji Środowiska (EEA), zastąpienie 20% podróży samochodowych przez transport publiczny lub rowerowy może obniżyć średni poziom hałasu w mieście o 3-4 dB, co jest zmianą już odczuwalną dla ludzkiego ucha[14].

Warto zwrócić uwagę, że rozwiązania technologiczne takie jak kamery akustyczne i fonoradary znalazły się dopiero na szóstym miejscu (23,5% wskazań), co sugeruje, że samorządowcy preferują rozwiązania systemowe i infrastrukturalne nad punktowe działania technologiczne. Niemniej jednak, kamery akustyczne (inaczej nazywane "pułapkami hałasowymi" lub fonoradarami) jako stosunkowo nowe narzędzia, które za pomocą zaawansowanych systemów mikrofonowych identyfikują pojazdy generujące nadmierny hałas, budzą zainteresowanie części samorządowców, prawdopodobnie ze względu na ich potencjał do precyzyjnego identyfikowania źródeł nadmiernego hałasu.

W kontekście europejskim, priorytetyzacja przez polskich samorządowców nowych technologii i zrównoważonego transportu wpisuje się w trendy obserwowane w krajach przodujących w ekologii akustycznej. Szczególnie godne uwagi są doświadczenia Francji, gdzie System Medusa wdrożony w Paryżu pozwolił na identyfikację nawet 40 pojazdów dziennie, które celowo przekraczały normy hałasu (dane statystyczne miesięcy styczeń-październik 2022)[15].

Wykres 4: Priorytetowe działania w walce z zanieczyszczeniu hałasem

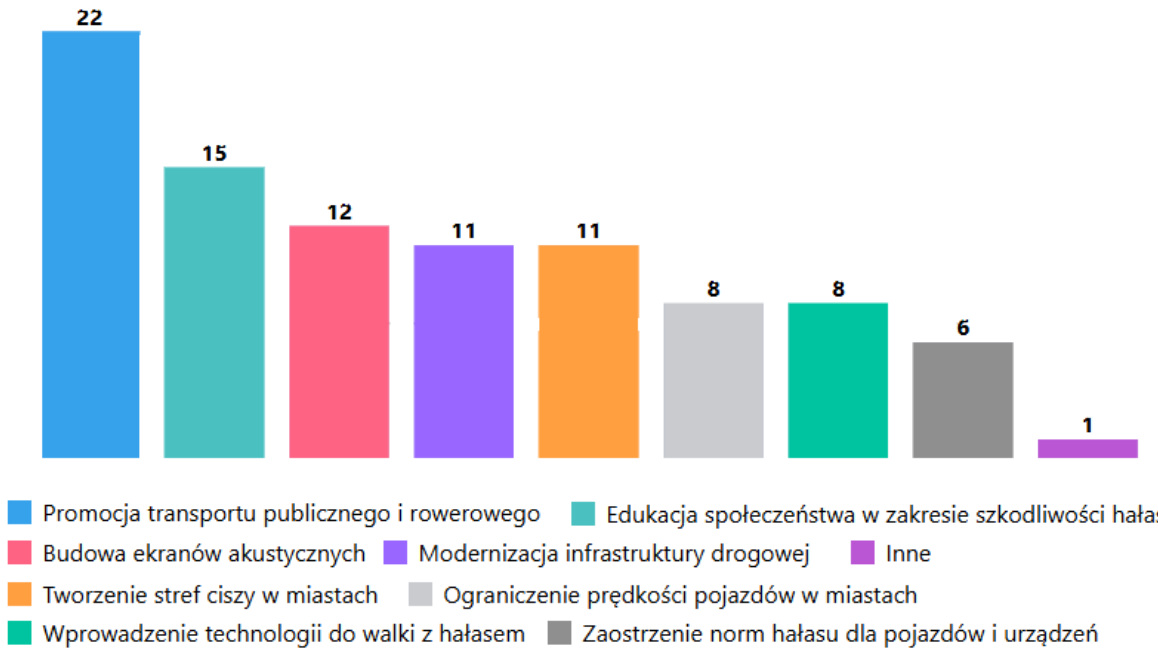

Z kolei w Holandii i Danii, gdzie od dekad konsekwentnie rozwija się infrastrukturę rowerową i transport publiczny, odnotowuje się jedne z najniższych poziomów hałasu drogowego w Europie.

Analiza regionalnego zróżnicowania priorytetów pokazuje pewne ciekawe różnice między miastami, choć przy niewielkiej próbie badawczej (34 respondentów) należy je interpretować z ostrożnością. W Lublinie modernizacja infrastruktury drogowej była istotnym priorytetem (40% wskazań), natomiast w innych miastach wschodnich i południowych ten aspekt nie był tak mocno akcentowany. W Szczecinie zaobserwowano wyjątkowo wysokie poparcie dla zaostrzenia norm hałasu dla pojazdów i urządzeń (66,7%), co może sugerować specyfikę lokalnych problemów z hałasem.

Warto zauważyć, że edukacja społeczeństwa w zakresie szkodliwości hałasu została wskazana jako priorytet przez znaczący odsetek respondentów (41,2%), zajmując drugie miejsce wśród wszystkich działań. Badania z dziedziny zdrowia publicznego potwierdzają, że działania edukacyjne mogą być wysoce efektywne kosztowo. Podnoszenie świadomości nie tylko zmienia indywidualne zachowania, ale także buduje społeczne poparcie dla bardziej zdecydowanych interwencji regulacyjnych czy infrastrukturalnych.

Z perspektywy naukowej, priorytetyzacja różnorodnych działań przeciwhałasowych przez samorządowców koresponduje z konsensusem ekspertów, wskazującym na potrzebę kompleksowego, wieloaspektowego podejścia do problemu zanieczyszczenia akustycznego. Według artykułu opublikowanego w czasopiśmie "World Journal of Advanced Research and Reviews" (2025)[16], najbardziej skuteczne strategie redukcji hałasu miejskiego łączą interwencje w trzech obszarach: źródło hałasu (np. zaostrzenie norm dla pojazdów), droga propagacji (np. ekrany akustyczne) oraz odbiorca (np. lepsze izolacje akustyczne budynków).

Tworzenie stref ciszy w miastach z wynikiem 32,4% znalazło się na piątym miejscu wśród priorytetowych działań przeciwhałasowych, co wskazuje na umiarkowaną świadomość znaczenia cichych obszarów miejskich. Warto podkreślić, że badania z dziedziny psychologii środowiskowej wskazują na kluczowe znaczenie dostępu do takich obszarów dla zdrowia psychicznego mieszkańców miast. Według WHO, ekspozycja na naturalne, spokojne środowiska akustyczne stanowi istotny czynnik redukcji stresu i poprawy ogólnego dobrostanu. Na szczególną uwagę zasługuje Zielona Góra, gdzie wszyscy ankietowani samorządowcy (4 z 4) wskazali tworzenie stref ciszy jako priorytet, co może świadczyć o wysokiej świadomości ekologicznej w tym mieście.

W kontekście międzynarodowym, priorytetyzacja działań przez polskich samorządowców różni się nieco od tendencji obserwowanych w krajach skandynawskich czy Beneluksie, gdzie większy nacisk kładzie się na rozwiązania z zakresu planowania przestrzennego (np. bufory akustyczne, odpowiednie strefowanie funkcjonalne miasta) oraz redukcję hałasu u źródła poprzez surowe normy emisji.

Z perspektywy zarządzania publicznego, wysoki priorytet nadawany technologiom monitorującym hałas może świadczyć o poszukiwaniu przez samorządowców narzędzi, które pozwolą im lepiej diagnozować problem i skuteczniej egzekwować istniejące przepisy. Jest to szczególnie istotne w kontekście ograniczonych zasobów kadrowych służb odpowiedzialnych za kontrolę przestrzegania przepisów dotyczących hałasu.

SAMORZĄDOWCY
o regulacjach prawnych

Skuteczne przeciwdziałanie zanieczyszczeniu akustycznemu wymaga nie tylko świadomości problemu i woli działania, ale przede wszystkim odpowiednich ram prawnych, które definiują standardy, narzędzia egzekucji oraz konsekwencje za naruszanie norm hałasu. W ramach badania "Decybele Przyszłości" samorządowcy zostali poproszeni o wyrażenie opinii na temat obecnych regulacji prawnych dotyczących ochrony przed hałasem oraz wskazanie potencjalnych kierunków zmian legislacyjnych.

Zadane pytania:

Jak ocenia Pan/Pani obecne regulacje prawne dotyczące ochrony przed hałasem?

Czy widzi Pan/Pani potrzebę ich zmiany lub uzupełnienia?"

Ocena obecnego stanu prawnego

Zdecydowana większość respondentów (ponad 70%) ocenia obecny stan prawny jako niewystarczający lub wymagający istotnych modyfikacji. Wśród najczęściej pojawiających się określeń znalazły się takie jak: 'niewystarczające', 'zbyt słabe', 'nie egzekwowane' czy 'wymagające doprecyzowania'. Tylko nieliczni samorządowcy (około 12%) uznali obecne regulacje za satysfakcjonujące.

Szczególnie krytyczne opinie formułowali samorządowcy z miast borykających się z intensywnym ruchem drogowym oraz rozwiniętym życiem rozrywkowym. Jak wyraził to jeden z radnych z Lublina: 'Są słabe', a inny dodaje: 'Nie wystarczające, nie egzekwowane.'

Wielu respondentów podkreśla również brak narzędzi do skutecznego przeciwdziałania hałasowi, zwłaszcza w kontekście hałasu sąsiedzkiego.

Samorządowiec ze Szczecina podkreślił: 'Zdecydowanie do zmiany, również w zakresie hałasu emitowanego przez kościoły.' Inny respondent z tego samego miasta dodał: 'Zakaz hałasu obowiązujący wszystkich jednakowo. Jeśli zakazujemy używania pojazdów bez tłumika, należy również zakazać używania dzwonów kościelnych.' Te wypowiedzi zwracają uwagę na istotny aspekt problemu – nierówność w traktowaniu różnych źródeł hałasu, gdzie niektóre kategorie cieszą się faktycznym immunitetem, mimo że mogą generować znaczne uciążliwości akustyczne.

Nieadekwatne normy i standardy

Wielu samorządowców wskazuje, że obowiązujące w Polsce normy hałasu są zbyt liberalne w porównaniu z rekomendacjami Światowej Organizacji Zdrowia czy standardami przyjętymi w krajach Europy Zachodniej. Jak zauważył jeden z respondentów z Kielc: **"Przepisy powinny wprost nakazywać budowę obwodnic transportu kołowego zamiast zasłaniać miasto ekranami akustycznymi, które wpływają negatywnie na bezpieczeństwo oraz estetykę, a także są barierą dla osób z niepełnosprawnościami".**

Problem ten jest szczególnie dotkliwy w kontekście hałasu drogowego, gdzie dopuszczalne poziomy w Polsce (55-65 dB w dzień i 45-55 dB w nocy, w zależności od typu zabudowy) są wyższe niż rekomendowane przez WHO (odpowiednio 53 dB i 45 dB). Ta rozbieżność przekłada się na realny wpływ na zdrowie mieszkańców, gdyż według badań epidemiologicznych, nawet niewielkie przekroczenia zalecanych poziomów hałasu mogą prowadzić do istotnego wzrostu ryzyka chorób sercowo-naczyniowych.

Fragmentaryczność i niespójność przepisów

Liczne wypowiedzi wskazują na problem fragmentaryczności i niespójności przepisów dotyczących hałasu, rozproszonych w różnych aktach prawnych: Prawie ochrony środowiska, Prawie budowlanym, Ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz licznych rozporządzeniach wykonawczych.

Jak zauważył jeden z radnych z Opola: **"Widzę potrzebę ich egzekwowania, wówczas będę mogła ocenić ich skuteczność".** Ta wypowiedź zwraca uwagę na kluczowy problem – nawet najlepsze przepisy pozostają nieskuteczne, jeśli brakuje mechanizmów ich efektywnego wdrażania.

Brak zróżnicowania regionalnego i kontekstowego

Krytyce poddawana jest również jednolitość norm hałasu, nieuwzględniająca specyfiki różnych typów obszarów miejskich. Samorządowcy wskazują, że te same standardy są stosowane zarówno do terenów o intensywnej zabudowie śródmiejskiej, jak i do obszarów podmiejskich czy dzielnic willowych.

Radny z Zielonej Góry podkreślił potrzebę: **"Zmiany regulacji prawnych. Należy wprowadzić przepis dot. ciszy nocnej (okres, zakres). Należy zlikwidować pojęcie hałasu w sposób ciągły, każdy hałas ponad miarę jest szkodliwy. Stosowne służby odstępują od podejmowania działań w przypadku hałasu, który nie jest ciągły".**

Kluczowe problemy w obecnych regulacjach

Nawet najbardziej rygorystyczne przepisy pozostają nieskuteczne, jeśli brakuje efektywnych mechanizmów ich egzekwowania. Ten problem był sygnalizowany przez zdecydowaną większość respondentów.

Jak zauważył jeden z samorządowców z Bydgoszczy: **"Wydaje się, że w Bydgoszczy brak jest regulacji prawnych oprócz zakazu fajerwerków, który i tak nie jest przestrzegany".** Ta wypowiedź odzwierciedla bezradność związaną z rozdźwiękiem między prawem na papierze a rzeczywistą praktyką.

Szczególnie często wskazywano na nieadekwatne uprawnienia służb odpowiedzialnych za kontrolę przestrzegania norm hałasu (policja, straż miejska, inspekcja ochrony środowiska) oraz niedostateczne sankcje za naruszenia. **"Należy rozszerzyć uprawnienia policji do egzekwowania naruszania norm hałasu"** – postulował samorządowiec z Zielonej Góry.

Problemy z egzekucją przepisów

Niektórzy respondenci zwracali uwagę na przestarzałość przepisów w kontekście pojawiania się nowych źródeł hałasu lub technologii mogących służyć jego monitorowaniu.

Przykładowo, samorządowiec z Torunia wskazał: **"Wprowadzenie bardziej szczegółowych norm, uwzględniających różne pory dnia, dni tygodnia i typy terenów (mieszkalne, przemysłowe, rekreacyjne) mogłoby pozwolić na lepsze zarządzanie hałasem w różnych kontekstach"**.

Z kolei radny z Zielonej Góry zwrócił uwagę na problem hałasu generowanego przez nowoczesne urządzenia: **"Należy wymagać uzgodnień montażu klimatyzatorów na ścianach zewnętrznych budynków, zarówno od osób fizycznych jak i prowadzących działalność gospodarczą oraz firm"**.

Zauważone przez samorządowców bariery we wdrażaniu zmian:

- → **Bariery polityczne i ekonomiczne**
- → **Ograniczenia budżetowe**
- → **Niski poziom świadomości społecznej**

Regulacje nie stanowią takiego problemu, jak brak środków na ich wdrożenie w życie i opór społeczny.

- wypowiedź radnego z Rzeszowa

Porównanie z regulacjami UE

Warto zestawić postulowane przez samorządowców zmiany z kierunkiem ewolucji prawa w Unii Europejskiej. Od przyjęcia Dyrektywy 2002/49/WE[17] ramy prawne UE w zakresie zarządzania hałasem ewoluowały poprzez liczne nowelizacje i akty wykonawcze. Kluczowe zmiany obejmują m.in.:

- **Rozporządzenie (UE) nr 540/2014 – wprowadziło progresywne obniżanie dopuszczalnych poziomów hałasu dla pojazdów**
- **Delegowane Rozporządzenie (UE) 2024/1208 (maj 2024) - zmiana dotyczy metody pomiaru hałasu emitowanego przez urządzenia używane na zewnątrz pomieszczeń przy jednoczesnym zachowaniu dopuszczalnych poziomów mocy akustycznej (zacznie obowiązywać od 22 maja 2025)**
- **Nowelizacja Dyrektywy IED wzmacnia wymogi dotyczące hałasu przemysłowego, rozszerza zakres objętych instalacji oraz zaostrza stosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT) w celu skuteczniejszej ochrony środowiska i zdrowia publicznego**

Aktualne zmiany koncentrują się na integracji standardów zdrowotnych WHO (np. zalecany poziom hałasu nocnego <45 dB), cyfryzacji monitoringu (systemy GIS do map akustycznych) oraz harmonizacji metod pomiarowych. Obowiązek uwzględniania kumulacyjnych skutków zdrowotnych w planach zagospodarowania wskazują na ewolucję od podejścia sektorowego do holistycznego zarządzania hałasem.

Wnioski

Analiza opinii samorządowców na temat obecnych regulacji prawnych dotyczących ochrony przed hałasem wskazuje na wyraźny konsensus odnośnie potrzeby istotnych zmian w tym obszarze. Obecny stan prawny jest postrzegany jako nieadekwatny do skali problemu, fragmentaryczny i trudny do egzekwowania.

Skuteczna reforma prawa w zakresie ochrony przed hałasem wymaga kompleksowego podejścia, uwzględniającego zarówno aspekty techniczne (normy, metody pomiaru), prawne (mechanizmy egzekucji, sankcje), jak i społeczne (edukacja, budowanie poparcia). Kluczowe znaczenie ma również zapewnienie samorządom odpowiednich narzędzi i zasobów do wdrażania polityk przeciwhałasowych dostosowanych do lokalnych warunków.

Biorąc pod uwagę zdrowotne i społeczne koszty zanieczyszczenia akustycznego, inwestycja w lepsze regulacje prawne i ich skuteczną implementację może przynieść znaczące korzyści dla jakości życia w polskich miastach oraz generować istotne oszczędności w systemie ochrony zdrowia w perspektywie długoterminowej.

REKOMENDACJE

Na podstawie analizy wyników badania "Decybele Przyszłości" oraz dotychczasowych doświadczeń Instytutu Ekologii Akustycznej, formułujemy kompleksowy zestaw rekomendacji mających na celu skuteczniejszą ochronę środowiska akustycznego. Nasze rekomendacje kierujemy do różnych grup interesariuszy, których współdziałanie jest niezbędne dla systemowego rozwiązania problemu zanieczyszczenia hałasem.

Rekomendacje dla ustawodawcy

Badanie wyraźnie pokazuje potrzebę systemowych zmian w prawie. Respondenci często wskazywali na nieadekwatność obowiązujących regulacji wobec współczesnych wyzwań akustycznych. Jak zauważył jeden z respondentów: "Służby odstępują od podejmowania działań w przypadku hałasu, który nie jest ciągły. Należy podwyższyć wysokość kary/mandatu za naruszanie miru domowego".

- → **Nowelizacja Ustawy Prawo ochrony środowiska w zakresie norm hałasu, dostosowująca je do aktualnych rekomendacji WHO i standardów europejskich**
- → **Wprowadzenie kompleksowej ustawy o ochronie przed hałasem, integrującej obecnie rozproszone przepisy i ustanawiającej spójne mechanizmy monitoringu, kontroli i egzekucji**
- → **Wzmocnienie uprawnień samorządów w zakresie ustanawiania lokalnych regulacji akustycznych, dostosowanych do specyfiki danego obszaru**
- → **Zwiększenie kar za naruszenia norm hałasu, szczególnie w przypadku działalności gospodarczej i zdarzeń powtarzających się**
- → **Wprowadzenie obowiązkowego uwzględniania aspektów akustycznych w planowaniu przestrzennym, inwestycjach infrastrukturalnych oraz pozwoleniach na działalność gospodarczą**
- → **Wdrożenie bardziej precyzyjnych regulacji dla nowych źródeł hałasu, w szczególności pojazdów o podwyższonej emisji akustycznej**

Jak podkreślił samorządowiec z Rzeszowa: "Wprowadzenie ogólnokrajowego zakazu używania petard (ochrona zwierząt). Zaostrzenie norm hałasu szczególnie motoryzacyjnych (motocykle, skutery, przeróbki silników). Ograniczenie prędkości w strefach zamieszkałych do 30 km/h".

Wsparcie finansowe i instytucjonalne

Skuteczna walka z hałasem wymaga odpowiednich zasobów i struktur:

- **Utworzenie dedykowanego funduszu na projekty redukcji hałasu, dostępnego dla samorządów lokalnych na zasadach konkursowych, finansowanego częściowo z kar za naruszenia norm hałasu**
- **Wzmocnienie kadrowe i techniczne Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Środowiska w zakresie monitoringu i kontroli hałasu - badanie pokazuje, że niedostateczne zasoby tych instytucji są istotną barierą w egzekwowaniu przepisów**
- **Stworzenie krajowego centrum kompetencji w zakresie ekologii akustycznej, dostarczającego ekspertyzy, szkolenia i wsparcie techniczne dla wszystkich podmiotów zaangażowanych w ochronę przed hałasem**

Monitoring i badania

Dla efektywnego zarządzania środowiskiem akustycznym konieczne są wiarygodne i kompleksowe dane:

- **Rozszerzenie obowiązku tworzenia map akustycznych na wszystkie miasta powyżej 50 tysięcy mieszkańców, wraz z zapewnieniem wsparcia finansowego i technicznego**
- **Utworzenie ogólnokrajowej bazy danych o poziomach hałasu, integrującej informacje z różnych źródeł (mapy akustyczne, pomiary stacjonarne, pomiary interwencyjne) z publicznym dostępem do tych danych**
- **Zainicjowanie kompleksowego programu badań nad wpływem hałasu na zdrowie publiczne w warunkach polskich, uwzględniającego różne typy ekspozycji i źródła hałasu**
- **Przeprowadzenie ogólnopolskich badań nad wpływem zanieczyszczenia hałasem na zdrowie publiczne oraz zbadania kosztów związanych z utratą produktywności**

Rekomendacje dla samorządów lokalnych

Nasze badanie wskazuje, że mimo wysokiej świadomości problemu, jedynie 25% samorządowców posiada szczegółowy plan działań przeciwhałasowych. Wobec tego przedstawiamy poniżej nasze rekomendacje.

STRATEGIE I PLANOWANIE

- **Opracowanie lokalnych strategii ochrony przed hałasem z konkretnym harmonogramem działań, wskaźnikami monitoringu i mechanizmami ewaluacji, zintegrowanych z innymi dokumentami planistycznymi**
- **Wprowadzenie akustycznego strefowania miasta, wyznaczającego obszary o różnym reżimie ochrony akustycznej, od stref ciszy (parki, tereny mieszkaniowe) po strefy głośniejsze (dzielnice rozrywkowe, tereny przemysłowe)**
- **Włączenie kryterium akustycznego do wszystkich istotnych decyzji planistycznych i inwestycyjnych, w tym ocena potencjalnego wpływu na środowisko akustyczne przy wydawaniu pozwoleń na budowę czy organizację imprez masowych**

Jak zauważył samorządowiec z Katowic: "Należy ściślej określić te zasady i edukować społeczeństwo. Z przykrością stwierdzam, że miasto niechętnie współpracuje w tej kwestii".

ZARZĄDZANIE TRANSPORTEM

Biorąc pod uwagę, że transport drogowy jest wskazywany jako główne źródło hałasu przez ponad 85% samorządowców, rekomendujemy:

- **Wdrażanie kompleksowych programów uspokojenia ruchu w centrach miast i na terenach mieszkaniowych, wykorzystujących rozwiązania takie jak: strefy tempo 30, progi zwalniające, zwężenia jezdni, ronda zamiast skrzyżowań z sygnalizacją**
- **Intensywną rozbudowę i promocję transportu publicznego i rowerowego, z naciskiem na pojazdy elektryczne lub hybrydowe o obniżonej emisji hałasu**
- **Wdrażanie cichych nawierzchni drogowych na arteriach o największym natężeniu ruchu, szczególnie przebiegających przez tereny mieszkaniowe**
- **Wprowadzenie stref ograniczonego ruchu dla pojazdów przekraczających określone standardy emisji hałasu, z wykorzystaniem nowoczesnych technologii monitoringu**

TECHNOLOGIE I MONITORING

Badanie wskazuje na wysokie poparcie dla rozwiązań technologicznych w walce z hałasem (53,8% w drugiej edycji). Rekomendujemy:

- **Wdrażanie systemów automatycznego monitoringu hałasu, z publicznymi tablicami informacyjnymi i ostrzegawczymi w miejscach szczególnie narażonych na zanieczyszczenie akustyczne**
- **Pilotażowe programy wykorzystania kamer akustycznych (fonoradarów) do identyfikacji pojazdów przekraczających normy hałasu, początkowo w formie edukacyjnej, docelowo z możliwością nakładania mandatów**
- **Tworzenie miejskich map hałasu w czasie rzeczywistym, dostępnych publicznie poprzez aplikacje mobilne, informujących mieszkańców o aktualnym stanie środowiska akustycznego**

EDUKACJA I PARTYCYPACJA

Skuteczna polityka przeciwhałasowa wymaga wsparcia społecznego. Rekomendujemy:

- **Realizację kampanii edukacyjnych dotyczących wpływu hałasu na zdrowie, jakość życia i środowisko naturalne, skierowanych do różnych grup odbiorców**
- **Włączenie mieszkańców w proces monitoringu hałasu poprzez platformy zgłoszeniowe i aplikacje umożliwiające amatorskie pomiary hałasu**
- **Organizację konsultacji społecznych dotyczących istotnych decyzji wpływających na środowisko akustyczne**

REKOMENDACJE DLA BIZNESU I ORGANIZACJI BRANŻOWYCH

Innowacje produktowe

Redukcja hałasu u źródła jest najbardziej efektywnym podejściem. Rekomendujemy:

- **Intensyfikację badań i wdrażania innowacji w zakresie redukcji hałasu w pojazdach, maszynach budowlanych, sprzęcie domowym i innym wyposażeniu**
- **Rozwój i promocję systemów certyfikacji akustycznej produktów, analogicznych do etykiet efektywności energetycznej, informujących konsumentów o poziomie hałasu generowanego przez dane urządzenie**

Odpowiedzialność społeczna

- **Uwzględnianie aspektów akustycznych w strategiach społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR), z konkretnymi zobowiązaniami do redukcji emisji hałasu**
- **Wdrażanie polityk zarządzania hałasem w działalności gospodarczej, szczególnie w sektorach takich jak budownictwo, transport, rozrywka czy gastronomia**

REKOMENDACJE DLA ORGANIZACJI SPOŁECZNYCH

Działania rzecznicze i monitoringowe

- **Prowadzenie działań rzeczniczych na rzecz lepszych regulacji i polityk przeciwhałasowych, w oparciu o dane naukowe i doświadczenia międzynarodowe**
- **Realizacja niezależnego monitoringu hałasu w miejscach szczególnie narażonych, z publikacją wyników i wywieraniem nacisku na odpowiednie instytucje w przypadku przekroczeń**
- **Budowanie koalicji na rzecz ciszy, łączących różne grupy interesu (mieszkańcy, właściciele zwierząt, organizacje ekologiczne, środowiska medyczne) w celu zwiększenia siły oddziaływania**

Edukacja i budowanie świadomości

- **Prowadzenie kampanii edukacyjnych o szkodliwości hałasu, skierowanych do różnych grup wiekowych i społecznych**
- **Promocja dobrych praktyk z innych krajów, z konkretnymi przykładami skutecznych rozwiązań, które mogłyby być zastosowane w polskim kontekście**
- **Organizacja wydarzeń podnoszących świadomość, takich jak Międzynarodowy Dzień Świadomości Zagrożenia Hałasem, wystawy dotyczące ekologii akustycznej, warsztaty "słuchania ciszy"**

REKOMENDACJE DLA INSTYTUCJI BADAWCZYCH I EDUKACYJNYCH

Badania i rozwój

- **Intensyfikacja badań interdyscyplinarnych nad wpływem hałasu na zdrowie, funkcjonowanie poznawcze, dobrostan psychiczny i jakość życia**
- **Rozwijanie innowacyjnych metod pomiaru i monitoringu hałasu, dostosowanych do specyfiki różnych środowisk**
- **Badania nad efektywnością różnych interwencji przeciwhałasowych, dostarczające empirycznych podstaw do podejmowania decyzji publicznych**

Kształcenie i specjalizacja

- **Tworzenie specjalistycznych ścieżek kształcenia w zakresie ekologii akustycznej, inżynierii dźwięku w kontekście środowiskowym, zarządzania hałasem**
- **Uwzględnianie problematyki hałasu w programach studiów z zakresu zdrowia publicznego, inżynierii środowiska, urbanistyki i planowania przestrzennego**

BIBLIOGRAFIA

[1] https://www.who.int/europe/health-topics/noise#tab=tab_2

[2] https://politykazdrowotna.com/artykul/prof-skarzynski-halas-n1510306

[3] https://orion.fm/projekty/badanie/podsumowanie/

[4] https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/srodowisko-energia/srodowisko/narazenie-ludnosci-na-halas-w-miastach-powyzej-100-tysiecy-mieszkancow,19,1.html

[5] https://journals.lww.com/hhmi/fulltext/2022/06040/is_noise_exposure_a_risk_factor_for_cardiovascular.4.aspx

[6] https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/326424/9789289002295-eng.pdf

[7] https://samorzad.pap.pl/sites/default/files/2024-06/narazenie_ludnosci_na_halas_w_miastach_powyzej_100_tys._mieszkancow.pdf

[8] https://radiogdansk.pl/wiadomosci/region/slupsk/2022/04/23/co-piata-skarga-do-inspektorow-ochrony-srodowiska-na-zbyt-duzy-halas-zasadna-nalozono-200-tys-zl-kar/

[9] https://www.eea.europa.eu/pl/highlights/oczekuje-sie-ze-liczba-europejczykow

[10] https://repozytorium.biblos.pk.edu.pl/redo/resources/42605/file/resourceFiles/BuczekP_KlimatAkustyczny-1.pdf

[11] https://emapa.katowice.eu/jarc-gui/views/main.xhtml

[12] https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5f92de15d3bf7f35f06ae3b4/fireworks-evidence-submission-rspca.pdf

[13] https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20021171007/U/D20021007Lj.pdf

[14] https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/environmental-noise-in-europe

[15] https://www.sortiraparis.com/pl/aktualnosci/w-paryzu/articles/262065-paryz-od-lata-2025-r-do-karania-halasliwych-pojazdow-beda-uzywane-kamery-rejestrujace-halas

[16] https://journalwjarr.com/sites/default/files/fulltext_pdf/WJARR-2025-0008.pdf

[16] https://www.eionet.europa.eu/reportnet/docs/noise/data-model-documentation/data_model_24062021.pdf

DZIĘKUJEMY ZA UWAGĘ

OPRACOWANIE I REDAKCJA
Beata Borowiec / Ekowyborca
Alan Grinde / Instytut Ekologii Akustycznej

ORGANIZACJE PARTNERSKIE
Stowarzyszenie Ekologiczne EKO-UNIA
Fundacja Rodzice dla Klimatu
Clean Cities Polska
Akcja Ratunkowa dla Krakowa
Podaruj Ciszę

PATRONAT HONOROWY
Instytut Muzykologii Uniwersytetu Wrocławskiego

KONTAKT
E-mail: badanie@orion.fm
www.orion.fm/badanie

OPRACOWANIE GRAFICZNE I DTP
Fundacja Techya

DATA WYDANIA
25 kwiecień 2025

ISBN 978-83-975220-0-8